

สรุปแนวคำวินิจฉัยและคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ

เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
ของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

จัดทำโดย สำนักมาตรฐานคดีรัฐธรรมนูญ^๑

การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๒^๒ ยังคงหลักการเดิมของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ เป็นเพียงแต่ได้มีการบัญญัติปรับปรุงถ้อยความให้มีความชัดเจนและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๒ สรุปในสาระสำคัญได้ดังนี้^๓

๑. จะต้องเป็นกรณีที่มีคดีเกิดขึ้นในศาลก่อน และไม่ว่าคดีนั้นจะอยู่ระหว่างการพิจารณาในศาลใดก็ตาม

๒. ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความหรือคู่กรณีในคดีนั้นโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีการวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลเช่นว่านั้นไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา

๓. ศาลที่ส่งความเห็นไปให้ศาลรัฐธรรมนูญยังสามารถพิจารณาคดีต่อไปได้ แต่ต้องให้รอการพิพากษาคดีไว้เป็นการชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

^๑ กลุ่มงานส่งเสริมมาตรฐานงานคดี สำนักมาตรฐานคดีรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

^๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๒

“ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยมาตรา ๕ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นว่านั้นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ในระหว่างนั้น ให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้โดยคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ นั้น เป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใด ๆ”

^๓ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (๒๕๖๕). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท แอคทีฟพรีนซ์ จำกัด, หน้า ๑๗.

แนวคำวินิจฉัยและคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ

แนวคำวินิจฉัยและคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ปรากฏอยู่ในการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญทั้งในชั้นพิจารณาว่าจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่ และในชั้นพิจารณาภายหลังจากที่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยแล้ว โดยหากศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าคำร้องใดไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่จะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือจำหน่ายคดี หรือรับไว้พิจารณาวินิจฉัยเฉพาะประเด็นและไม่รับพิจารณาหรือไม่วินิจฉัยในบางประเด็น สรุปได้ดังนี้

๑. ประเด็นผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง

(๑) องค์กรศาลเท่านั้นเป็นผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง

การยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ จะต้องเป็นกรณีที่มีคดีเกิดขึ้นในศาล ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร และคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลนั้น ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความในคดีนั้นโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินั้น โดยให้ศาลส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลดังกล่าวผ่านทางสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง หรือกรมพระธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เพื่อส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย จึงเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ กำหนดให้เฉพาะองค์กรศาลเท่านั้นเป็นผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง มิได้ให้สิทธิผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง (คำสั่งที่ ๓๔/๒๕๖๖)

หมายเหตุ ๑. คำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เช่น คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๕๕ ที่ ๕๘-๖๒/๒๕๕๓ และ ที่ ๕/๒๕๕๑

๒. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ผู้มีสิทธิเสนอหรือริเริ่มคดีให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี คือ “ศาล” และ “คู่ความ” อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญกำหนดให้ “ศาล” เป็นผู้ส่งคดีหรือคำร้องขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ คู่ความในคดีจึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญ แต่มีสิทธิเสนอหรือริเริ่มคดี โดยการโต้แย้งผ่านศาลที่พิจารณาคดีนั้นเพื่อส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

๓. ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเกี่ยวกับสิทธิเสนอหรือริเริ่มคดีของบุคคลต่างด้าว ซึ่งเป็นคู่ความในคดี ว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง” เป็นการคุ้มครองอย่างครอบคลุมทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นปวงชนชาวไทยหรือไม่ คดีนี้เกี่ยวข้องกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอันเป็นส่วนสำคัญของความเป็นมนุษย์ที่ไม่ได้จำกัดเฉพาะบุคคลสัญชาติไทย เมื่อผู้ถูกร้องขอมีฐานะเป็นคู่ความในคดีซึ่งศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีของตน แม้เป็นบุคคลต่างด้าวแต่ย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง ผู้ถูกร้องขอจึงมีสิทธิโต้แย้งความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ (คำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๖๘)

๔. คำร้องโดยส่วนใหญ่จะเป็นกรณีที่คุณความในคดีเสนอหรือริเริ่มคดี โดยการโต้แย้งผ่านศาลที่พิจารณาคดีนั้นเพื่อส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย แต่มีบางกรณีที่ศาลเป็นผู้เสนอหรือริเริ่มคดี โดยศาลเห็นเองว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก้คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เช่น

ศาลฎีกาในคดีหมายเลขดำที่ คร คม ๔๐ - ๔๔/๒๕๖๕ คดีหมายเลขแดงที่ คร คม ๔๐๑๐ - ๔๐๑๔/๒๕๖๖ เห็นว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ ที่บัญญัติให้อัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการซึ่งอัยการสูงสุดได้มอบหมายลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาของพนักงานอัยการว่ามีเหตุอันควรที่ศาลฎีกาจะได้วินิจฉัย ให้ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญและให้ศาลฎีการับฎีกาโดยไม่ต้องแสดงเหตุผลใดๆ แตกต่างจากการรับฎีกาของจำเลย การกำหนดให้ศาลฎีการับฎีกาของพนักงานอัยการโจทก์โดยไม่สามารถใช้ดุลพินิจสั่งเป็นประการอื่นได้ ทำให้หลักประกันสิทธิฎีกาของคุณความระหว่างพนักงานอัยการกับจำเลยได้รับการคุ้มครองที่แตกต่างกัน ไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคล ขัดต่อหลักความเสมอภาค ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ ซึ่งศาลฎีกาจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก้คดี และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินี้ จึงส่งความเห็นดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง (คำวินิจฉัยที่ ๗/๒๕๖๗)

ศาลจังหวัดนราธิวาสในคดีหมายเลขดำที่ มฝ ๘/๒๕๖๖ คดีหมายเลขแดงที่ มฝ ๑/๒๕๖๗ เห็นว่า พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการทำคามผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ มาตรา ๓ มาตรา ๕ มาตรา ๒๒ ถึงมาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ ถึงมาตรา ๓๖ และมาตรา ๓๗ ถึงมาตรา ๔๑ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ และการคุมขังฉุกเฉิน มีเนื้อหาจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของผู้กระทำความผิด แม้ว่าจะได้รับโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดครบถ้วนแล้ว แต่การบังคับใช้มาตรการดังกล่าวไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในการป้องกันและเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสร้างความปลอดภัยในสังคม และลดอัตราการกระทำคามผิดซ้ำ อีกทั้งบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวมิได้กำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้เป็นเงื่อนไขของการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ใช้มาตรการเฝ้าระวังและคุมขังเป็นเหตุให้ไม่ว่าศาลจะลงโทษจำเลยเบาเพียงใดก็อยู่ในข่ายที่จะถูกบังคับใช้มาตรการดังกล่าว สร้างความเสียหายต่อสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชนมากกว่าที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมหาชน นอกจากนี้ เมื่อศาลมีคำสั่งให้ใช้มาตรการเฝ้าระวังหรือคุมขังย่อมมีผลเป็นการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยจะไปกระทำคามผิดทั้งที่การกระทำยังไม่เกิดขึ้น อันเป็นการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของจำเลย รวมถึงการไต่สวนและมีคำสั่งใช้มาตรการคุมขังเป็นกระบวนการพิเศษแยกต่างหากจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามัญ เป็นการบังคับควบคุมตัวบุคคลโดยที่ผู้นั้นยังไม่ได้กระทำความผิดและไม่มีการแจ้งข้อกล่าวหา ขัดต่อหลักนิติธรรม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่งและวรรคสอง มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๘ มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่งและวรรคสอง และมาตรา ๗๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม ซึ่งศาลจังหวัดนราธิวาสจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว

บังคับแก้คดี และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ จึงส่งความเห็นดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง (คำวินิจฉัยที่ ๒๔/๒๕๖๗)

(๒) ศาลที่มีสิทธิยื่นคำร้องต้องเป็นศาลที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลเห็นเองหรือที่คู่ความโต้แย้งว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญบังคับแก้คดี (คดีต้องอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลนั้น)

หลักเกณฑ์การส่งคำโต้แย้งของคู่ความต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ศาลที่มีอำนาจส่งคำโต้แย้งของคู่ความดังกล่าวต้องเป็นศาลที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งคู่ความโต้แย้งบังคับแก้คดี เมื่อข้อเท็จจริงตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรมและเอกสารประกอบที่ส่งคำโต้แย้งของจำเลยตามคำสั่งของศาลอาญาเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ปรากฏว่าคดีของจำเลยอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาดังนั้น ศาลอาญามีใช้ศาลที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำเลยโต้แย้งบังคับแก้คดี กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ (คำสั่งที่ ๓๗/๒๕๖๑)

หมายเหตุ คำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เช่น คำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๕๐ และคำสั่งที่ ๑๑๕/๒๕๖๘ ที่ ๑๑๑/๒๕๖๘ ที่ ๑๐๗/๒๕๖๘ ที่ ๒๖/๒๕๖๒ ที่ ๑๖/๒๕๖๑ ที่ ๕๕/๒๕๖๐ และที่ ๔/๒๕๕๗

(๓) “คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณา” หมายความว่ารวมถึงการพิจารณาในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือประทับฟ้อง และในชั้นบังคับคดีด้วย

เมื่อกรณีตามคำร้องมีปัญหาว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งสองฉบับขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ทั้งศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะต้องใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก้คดีในชั้นตอนที่จะมีคำสั่งประทับฟ้อง อันจะทำให้ผู้ถูกฟ้องตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและมีผลกระทบต่อการใช้สิทธิหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องอีกด้วย มีเหตุที่จะต้องส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ (คำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๕๑)

ในชั้นบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งยังมีการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดได้ แม้ว่าคดีตามคำร้องนี้ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว แต่ในการบังคับคดีศาลยังมีอำนาจพิจารณาในชั้นนี้อยู่ การที่ผู้ร้องซึ่งเป็นคู่ความในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด ยื่นคำร้องในระหว่างการบังคับคดีว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก้คดีของผู้ร้องขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ขอให้ศาลนั้นส่งคำร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ โดยไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดนั้น (คำวินิจฉัยที่ ๓๔-๕๓/๒๕๔๓)

๒. ประเด็นวัตถุประสงค์ในการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

(๑) ต้องมีสถานะเป็น “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

กรณีศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คดีนั้นต้องด้วยมาตรา ๕ ตามมาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง นั้น บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญดังกล่าว ต้องเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นที่ตราขึ้นโดยฝ่ายบริหารตามกระบวนการที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติให้กฎหมายนั้นมีศักดิ์และฐานะเทียบเท่ากฎหมายหรือพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นโดยรัฐสภา ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติ และมีสถานะเป็นเพียงกฎหมายลำดับรองที่ออกโดยอาศัยอำนาจของฝ่ายบริหารมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย (คำสั่งที่ ๑๗/๒๕๖๕)

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ต้องเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ แต่กฎกระทรวงดังกล่าว (กฎกระทรวงกำหนดจำนวนคนพิการที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐจะต้องรับเข้าทำงาน และจำนวนเงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องนำส่งเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๔) เป็นการกำหนดขึ้นโดยฝ่ายบริหารตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ มิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำต้องวินิจฉัยในส่วนนี้ (คำวินิจฉัยที่ ๑๘-๑๗/๒๕๖๓)

หมายเหตุ คำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เช่น คำวินิจฉัยที่ ๑๐-๑๑/๒๕๕๓ ที่ ๕๖/๒๕๔๘ ที่ ๕๕/๒๕๔๘ ที่ ๔/๒๕๔๘ ที่ ๕๐/๒๕๔๔ ที่ ๒๗/๒๕๔๔ ที่ ๙-๑๐/๒๕๔๔ ที่ ๒๕/๒๕๔๓ ที่ ๑๖-๑๗/๒๕๔๓ ที่ ๑๔-๑๕/๒๕๔๓ ที่ ๑/๒๕๔๓ ที่ ๔๒-๔๓/๒๕๔๒ ที่ ๔๑/๒๕๔๒ ที่ ๓๘-๔๐/๒๕๔๒ ที่ ๑๒-๓๕/๒๕๔๒ ที่ ๑๐/๒๕๔๒ ที่ ๙/๒๕๔๒ ที่ ๕/๒๕๔๒ และ ที่ ๔/๒๕๔๒

(๒) ประกาศและคำสั่งของคณะปฏิวัติมีสถานะเป็นกฎหมาย

กรณีศาลแขวงดุสิตส่งคำโต้แย้งของจำเลยทั้งห้าเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ว่าคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓/๒๕๕๘ เรื่อง การรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของชาติ ลงวันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๘ ข้อ ๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๔ ซึ่งคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓/๒๕๕๘ เรื่อง การรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของชาติ ลงวันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๘ ข้อ ๑๒ มีสถานะการใช้บังคับเป็นกฎหมายและเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลแขวงดุสิตจะใช้บังคับแก่คดี และเมื่อจำเลยทั้งห้าได้โต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ (คำสั่งที่ ๗๐/๒๕๖๑)

ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ขยายระยะเวลาดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบ (คตส.) ออกไปถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ ทั้งสองฉบับดังกล่าว มีสถานะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เมื่อกรณีตามคำร้องมีปัญหาว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งสองฉบับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ทั้งศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะต้องใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดีในชั้นตอนที่จะมีคำสั่งประทับฟ้อง อันจะทำให้ผู้ถูกฟ้องตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและมีผลกระทบต่อ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องอีกด้วย มีเหตุที่จะต้องส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง (คำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๕๑)

หมายเหตุ ๑. คำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เช่น คำสั่งที่ ๖๙/๒๕๖๑ และ ที่ ๖๘/๒๕๖๑

๒. การพิจารณาว่าประกาศและคำสั่งของคณะปฏิวัติมีสถานะเป็นกฎหมายหรือไม่ เมื่อพิจารณาตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง สถานะของประกาศและคำสั่งของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับ เรื่องเสร็จที่ ๙๕๓/๒๕๕๗^๔ ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ได้เคยพิจารณาไว้ อาจสรุปในสาระสำคัญได้ว่า ประกาศและคำสั่ง ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติสามารถแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท ดังนี้

ประเภทที่หนึ่ง ประเภทที่เป็นกฎหมาย สามารถแบ่งได้เป็น ๓ กรณี คือ

(๑) กรณีที่เป็นประกาศหรือคำสั่งที่เป็นกฎหมายใหม่ เช่น ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๖/๒๕๕๗ เรื่อง การดูแลและสอดส่องการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ลงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เนื่องจากในข้อ ๒ ของประกาศฉบับนี้ได้กำหนดให้คณะทำงานด้านสื่อสังคมออนไลน์ มีอำนาจระงับการเผยแพร่เว็บไซต์สื่อสังคมออนไลน์ ทั้งข้อความ รูปภาพ ภาพที่เคลื่อนไหวได้อย่างต่อเนื่อง และคลิปเสียง ที่ฝ่าฝืนได้ อันเป็นอำนาจที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งโดยปกติต้องออกเป็นกฎหมาย ประกาศฉบับนี้จึงมีฐานะเป็นกฎหมาย

(๒) กรณีที่เป็นประกาศหรือคำสั่งที่แก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมายที่มีอยู่เดิม เช่น ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๗๒/๒๕๕๗ เรื่อง การดำเนินการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๗ เนื่องจากประกาศ ฉบับนี้มีบทบัญญัติให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายโดยปกติต้องออกเป็นกฎหมาย ประกาศฉบับนี้ จึงมีฐานะเป็นกฎหมาย

^๔ สืบค้นจาก <http://law.dit.go.th/Upload/NewsEvent/File1.pdf> เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๙

(๓) กรณีที่เป็นประกาศหรือคำสั่งที่ไม่ได้แก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน แต่มีผลเป็นการยกเว้น เปลี่ยนแปลง หรือระงับใช้กฎหมาย หรือเป็นการสร้างกลไกขึ้นมาคู่ขนานกับกลไกที่มีอยู่แล้วตามกฎหมาย ซึ่งบางกรณีประสงค์จะใช้เป็นการชั่วคราว เช่น ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐๗/๒๕๕๗ เรื่อง ให้สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสิ้นสุดลง ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ประกาศฉบับนี้มีผลทำให้บทบัญญัติในกฎหมายที่มีอยู่ใช้บังคับไม่ได้ เช่น ในข้อ ๒ ของประกาศนี้กำหนดว่า กรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกำหนดให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นผู้พิจารณาหรือให้ความเห็นชอบในเรื่องใด ให้บทบัญญัติว่าด้วยส่วนดังกล่าวเป็นอันดใช้บังคับ อันมีผลให้บทบัญญัติดังกล่าวในกฎหมายถูกระงับไป ประกาศฉบับนี้จึงมีฐานะเป็นกฎหมาย

ประเภทที่สอง ประเภทที่เป็นประกาศหรือคำสั่งทางบริหาร เช่น คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๔๕/๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ ลงวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๗ เป็นการตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมิได้มีการกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ใดที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

๓. ประเด็นเงื่อนไขในการยื่นคำร้อง

เงื่อนไขในการยื่นคำร้องพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ อาจพิจารณาได้เป็นประเด็น ดังนี้

(๑) **บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขอให้วินิจฉัยต้องเป็นบทบัญญัติที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี (ใช้บังคับแก่คดีที่ศาลนั้นกำลังพิจารณาอยู่)**

ศาลปกครองกลางส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ มาตรา ๑๑๗ และมาตรา ๑๑๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๙ และมาตรา ๒๕๐ หรือไม่ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๑๑๘ ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการกำหนดโทษอาญาต่อผู้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๑๑๗ จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลปกครองกลางจะนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับแก่คดีนี้ได้ ข้อเท็จจริงตามหนังสือส่งคำโต้แย้งเป็นกรณีที่ศาลปกครองกลางจะใช้เฉพาะในส่วนพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ มาตรา ๑๑๗ บังคับแก่คดีนี้ (คำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๖๓)

ข้อเท็จจริงตามหนังสือส่งคำโต้แย้งและเอกสารประกอบเป็นกรณีจำเลยทั้งสามโต้แย้งพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ และมาตรา ๒๐ ว่าบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้ผู้รับหลักประกันเป็นผู้ดำเนินการทางทะเบียนกับเจ้าหน้าที่ทะเบียน มีผลให้จำเลยทั้งสามซึ่งเป็นผู้ให้หลักประกันไม่สามารถยื่นขอจดทะเบียนแก้ไขรายการจดทะเบียน หรือยกเลิกการจดทะเบียนสัญญาหลักประกันทางธุรกิจได้ ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการทางทะเบียนที่คู่สัญญาสามารถยกขึ้นโต้แย้งในข้อพิพาททางแพ่ง แต่คำฟ้องในคดีนี้ พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลจังหวัดกันทรลักษณ์ขอให้พิจารณาเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยทั้งสามฐานความผิดร่วมกันนำข่าวสารหรือข่าวเปลือกออกจากคลังสินค้าหลายครั้งโดยไม่ได้ได้รับความยินยอมซึ่งเป็นความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๘๖ กรณีคำโต้แย้งของจำเลยทั้งสาม

ดังกล่าวไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจังหวัดกันทรลักษณ์จะใช้บังคับแก่คดี ไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย (คำสั่งที่ ๖๒/๒๕๖๓)

หมายเหตุ ๑. คำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เช่น คำวินิจฉัยที่ ๒๑-๒๘/๒๕๖๓ ที่ ๑๐/๒๕๕๐ ที่ ๓๔/๒๕๔๘ ที่ ๓๖/๒๕๔๖ ที่ ๒๘/๒๕๔๖ ที่ ๒๗/๒๕๔๖ และ ที่ ๓/๒๕๔๔

๒. **บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี** มีทั้งการใช้บังคับแก่คดีโดยตรงและใช้บังคับแก่คดีโดยอ้อม โดยกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีโดยตรง ได้แก่ กฎหมายหมายที่ใช้เป็นมูลฟ้องคดีนั้น ๆ หรือกฎหมายอาญากำหนดความผิดที่นำมาฟ้องคดี ส่วนกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีโดยอ้อม ได้แก่ กฎหมายวิธีพิจารณาความที่ต้องใช้ในคดีนั้น หรือกฎหมายจัดตั้งและกำหนดเขตอำนาจศาลที่มีการฟ้องคดีนั้น เช่น

จำเลยในฐานะผู้ร้องโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๑ วรรคสาม เป็นการโต้แย้งบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ถึงแม้ว่าบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๕ จะมีใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีโดยตรงตามฐานความผิดที่โจทก์ฟ้อง แต่ศาลจังหวัดฉะเชิงเทราจำเป็นต้องใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๕ ในการสั่งเกี่ยวกับเรื่องพยานหลักฐานก่อนที่ศาลจะพิจารณาพิพากษาคดี บทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๕ จึงเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ ได้ (คำวินิจฉัยที่ ๑๗/๒๕๔๖)

หมายเหตุ คำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เช่น คำวินิจฉัยที่ ๔๘/๒๕๔๗ และ ที่ ๑๖/๒๕๔๖

ผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นผู้พิพากษาศาลยุติธรรมนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองกลางเพื่อขอให้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนมติของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) และคำสั่งของสำนักงานศาลยุติธรรมที่ส่งลงโทษงดเลื่อนเงินเดือนผู้ฟ้องคดี และเพิกถอนการว่ากล่าวตักเตือนที่นำมาเป็นเหตุลงโทษทางวินัยแก่ผู้ฟ้องคดี พร้อมทั้งโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ วรรคสอง (๒) ที่บัญญัติว่า “เรื่องดังต่อไปนี้ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง ... (๒) การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ” ทำให้ผู้พิพากษาซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ไม่ได้ได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมข้าราชการประเภทอื่น อันเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างของสถานะบุคคลซึ่งขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ จึงยื่นคำร้องขอให้ศาลปกครองกลางส่งความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยเสียก่อนว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ หรือไม่ ศาลปกครองกลางเห็นว่าจำเป็นต้องใช้บทบัญญัติดังกล่าวบังคับแก่คดีนี้ จึงส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีดังกล่าวเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ และศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย (คำวินิจฉัยที่ ๔๖/๒๕๕๔)

หมายเหตุ คำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เช่น คำวินิจฉัยที่ ๔๔/๒๕๔๘ และ
ที่ ๑๒๔/๒๕๔๗

(๒) ต้องเป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

แนวคำวินิจฉัยและคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญกรณีที่ไม่เป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เช่น

กรณีโต้แย้งกระบวนการตรากฎหมายไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ข้อโต้แย้งของจำเลยทั้งสามที่ว่า พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘
มาตรา ๒๒ วรรคสอง และมาตรา ๘๑ ไม่ได้ระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิไว้ตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๖ นั้น เห็นว่า เป็นการโต้แย้งว่ากระบวนการตราพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘
ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๘ บัญญัติกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิ
ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาไว้เป็นการเฉพาะแล้ว การยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ มิได้ให้
สิทธิโต้แย้งว่ากระบวนการตรากฎหมายไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่จำต้องวินิจฉัย (คำวินิจฉัยที่
๒๓/๒๕๖๕)

ประเด็นที่ผู้ฟ้องคดีโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๐๒
และมาตรา ๑๑๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙
วรรคสอง นั้น เป็นการโต้แย้งกระบวนการตรากฎหมาย ไม่ต้องด้วยเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำโต้แย้งในส่วนนี้ไว้พิจารณา
วินิจฉัย (คำสั่งที่ ๔๙/๒๕๕๕)

หมายเหตุ คำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เช่น คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๖๖ ที่ ๒/๖๔

ที่ ๓๑-๓๒/๒๕๖๓ ที่ ๒๑-๒๘/๒๕๖๓ ที่ ๓๑/๒๕๕๕ ที่ ๖/๒๕๕๓ ที่ ๙/๒๕๕๒ ที่ ๖-๗/๒๕๕๒ ที่ ๒/๒๕๕๒
ที่ ๔๐/๒๕๔๗ ที่ ๒๘/๒๕๔๗ ที่ ๘-๑๑/๒๕๔๖ ที่ ๒๖-๓๔/๒๕๔๕ และ ที่ ๓๕-๓๖/๒๕๔๔ และคำสั่งที่
๒๗/๒๕๕๓ และ ที่ ๑๑/๒๕๕๔

กรณีโต้แย้งการกระทำหรือการดำเนินการไม่เป็นไปตามกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญ

คำโต้แย้งของจำเลยที่ ๑ และที่ ๕ เป็นเพียงการโต้แย้งเกี่ยวกับการตั้งข้อกล่าวหาของ
พนักงานสอบสวนและการมีคำสั่งฟ้องของพนักงานอัยการและการดำเนินการฟ้องร้องคดีนี้แก่จำเลยที่ ๑
และที่ ๕ ว่าเป็นการกระทำที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพหรือเป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อ
รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ และมาตรา ๒๕ อันส่งผลให้ศาลอาญาไม่มีอำนาจรับฟ้องและพิจารณาคดีเท่านั้น
กรณีจึงเป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒
มิได้ให้อำนาจศาลอาญาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๑ และที่ ๕ เกี่ยวกับการกระทำของบุคคลว่าขัดหรือแย้ง
ต่อรัฐธรรมนูญต่อศาลรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ศาลรัฐธรรมนูญ
จะรับหนังสือดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ได้ (คำสั่งที่ ๔๕/๒๕๖๑)

ศาลจังหวัดสงขลาส่งคำโต้แย้งของจำเลยเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าการที่ธนาคารกรุงไทยจำกัด (มหาชน) คิดดอกเบี้ยในกรณีผิดนัด ในอัตราร้อยละ ๑๘ ร้อยละ ๑๙ ร้อยละ ๒๐.๒๕ และร้อยละ ๒๑.๕๐ ต่อปี โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ร้องและตัวแทนผู้บริโภค ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๗ หรือไม่ นั้น เป็นการขอให้พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลหรือนิติบุคคล มิใช่พิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ ตามความหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ดังนั้น ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย (คำวินิจฉัยที่ ๙/๒๕๕๓)

หมายเหตุ คำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เช่น คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๓ ที่ ๑/๒๕๕๓ และ ที่ ๑๑/๒๕๕๑ และคำสั่งที่ ๔๐/๒๕๕๖ ที่ ๓/๒๕๕๕ และ ที่ ๓๐/๒๕๕๓

กรณีโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดกับบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๖๗ ตี กับพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฯ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๘ ตี ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๐๖ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ฯ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๗ ฉ ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง นั้น ศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจรับไว้พิจารณาวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าวได้เพราะ ผู้ร้องหรือคู่ความมิได้โต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงมิใช่กรณีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ (คำวินิจฉัยที่ ๑๖/๒๕๕๔)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเฉพาะกรณีที่มีการโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เท่านั้น ดังนั้น ในประเด็นที่โต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐๘ ทวิ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ นั้น กรณีไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ (คำสั่งที่ ๔๐/๒๕๕๖)

กรณีที่ไม่เป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอื่น ๆ

การที่ผู้ร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ร้องเป็นผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๕๗ หรือไม่ นั้น ไม่ใช่การโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับ แก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ แต่เป็นการขอให้แปลความหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๕๗ ซึ่งผู้ร้องไม่อยู่ในฐานะที่จะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย (คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๕๓)

การที่โจทก์ที่ ๑ ยืนยันคำโต้แย้งว่า บทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) ที่นิยามคำว่า “ผู้เสียหาย” หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๔ ๕ และ ๖ โดยเห็นควรให้เพิ่มคำว่า “ทั้งนี้ ให้รวมถึงบุคคลหรือประชาชนทุกคนที่ได้รับการกระทบกระเทือนสิทธิตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด” ในมาตรา ๒ (๔) เป็นกรณีขอให้เพิ่มถ้อยคำลงไปในนิยามศัพท์ มิใช่เป็นการโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ที่จะเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง (คำสั่งที่ ๒๑/๒๕๕๔)

หมายเหตุ คำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เช่น คำวินิจฉัยที่ ๓๒-๓๔/๒๕๔๗ และคำสั่งที่ ๔๘/๒๕๖๗

(๓) ต้องแสดงเหตุผลประกอบคำโต้แย้ง

ข้อโต้แย้งว่าพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๔/๑ มาตรา ๖ มาตรา ๗ และมาตรา ๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่งและวรรคสอง มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๐ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงตามคำโต้แย้งของทั้งสองคำร้องแล้ว ไม่ปรากฏว่าจำเลยได้แสดงเหตุผลประกอบคำโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายมาตราดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่งและวรรคสอง มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๐ วรรคหนึ่งและวรรคสอง กรณีไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ซึ่งคู่ความต้องโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอย่างไร จึงไม่จำต้องวินิจฉัยในส่วนนี้ (คำวินิจฉัยที่ ๓๑-๓๒/๒๕๖๓)

ประเด็นที่โต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘ (๕) มาตรา ๑๖๑ มาตรา ๒๒๐ และมาตรา ๒๒๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ หรือไม่ นั้น เห็นว่า คำโต้แย้งมิได้ระบุรายละเอียดของการโต้แย้งและเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวอย่างไร เพราะเหตุใด คำโต้แย้งในส่วนนี้จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ (คำสั่งที่ ๔๒/๒๕๕๖)

หมายเหตุ คำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เช่น คำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๖๙ ที่ ๔/๒๕๖๙ ที่ ๓/๒๕๖๙ ที่ ๒/๒๕๖๙ ที่ ๒๓/๒๕๖๘ ที่ ๒๒/๒๕๖๘ ที่ ๒๑/๒๕๖๘ ที่ ๑๖/๒๕๖๘ ที่ ๑๔/๒๕๖๘ ที่ ๑๑-๑๒/๒๕๖๘ ที่ ๑๐/๒๕๖๘ ที่ ๗/๒๕๖๘ ที่ ๔/๒๕๖๘ ที่ ๓/๒๕๖๘ ที่ ๒/๒๕๖๘ ที่ ๒๕/๒๕๖๗ ที่ ๒๔/๒๕๖๗ ที่ ๒๒/๒๕๖๗ ที่ ๑๘-๑๙/๒๕๖๗ ที่ ๑๗/๒๕๖๗ ที่ ๑๒/๒๕๖๗ ที่ ๑๑/๒๕๖๗ ที่ ๑๐/๒๕๖๗ ที่ ๗/๒๕๖๗ ที่ ๖/๒๕๖๗ ที่ ๔/๒๕๖๗ ที่ ๑๘/๒๕๖๖ ที่ ๑๗/๒๕๖๖ ที่ ๑๕/๒๕๖๖ ที่ ๑๑/๒๕๖๖ ที่ ๑๐/๒๕๖๖ ที่ ๙/๒๕๖๔ ที่ ๒/๒๕๖๔ ที่ ๒๑-๒๘/๒๕๖๓ และคำสั่งที่ ๗/๒๕๕๕ และที่ ๒๖/๒๕๕๓

(๔) ต้องยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น

ข้อเท็จจริงตามหนังสือส่งคำโต้แย้งและเอกสารประกอบเป็นกรณีศาลอาญาส่งคำโต้แย้งของจำเลยในคดีอาญา เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๔๑ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๙ ข้อ ๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เมื่อคำสั่งดังกล่าวมีสถานะเป็นกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นกรณีเดียวกันกับการที่จำเลยโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๘ - ๒๙/๒๕๕๕ วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๕ ว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ มีหลักเกณฑ์และความมุ่งหมายเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ เป็นกรณีที่ศาลอาญาส่งคำโต้แย้งบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นแล้ว คำร้องนี้ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย (คำสั่งที่ ๗๕/๒๕๖๕)

ข้อเท็จจริงตามหนังสือส่งคำโต้แย้งและเอกสารประกอบเป็นกรณีที่ศาลแขวงดุสิตส่งคำโต้แย้งของจำเลยในคดีอาญาหมายเลขคำที่ อ ๕๓๗/๒๕๖๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ ซึ่งคำโต้แย้งของจำเลยตามคำร้องเป็นเรื่องเดียวกับที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๓/๒๕๖๕ วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๕ ว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นกรณีที่ศาลแขวงดุสิตส่งคำโต้แย้งบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นแล้ว คำร้องนี้ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย (คำสั่งที่ ๕๗/๒๕๖๕)

หมายเหตุ ๑. คำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เช่น คำวินิจฉัยที่ ๑๖/๒๕๖๘ ที่ ๘/๒๕๖๘ ที่ ๑๗/๒๕๖๖ ที่ ๑๐/๒๕๖๖ ที่ ๔/๒๕๖๖ ที่ ๗/๒๕๖๖ ที่ ๑๑-๑๒/๒๕๖๓ ที่ ๒๓/๒๕๕๕ ที่ ๓๑-๓๒/๒๕๕๔ ที่ ๒๔/๒๕๕๔ ที่ ๑/๒๕๕๒ ที่ ๒๖-๒๗/๒๕๕๑ ที่ ๖๑/๒๕๕๕ ที่ ๓๗-๓๘/๒๕๔๔ ที่ ๑๕/๒๕๔๔ ที่ ๒/๒๕๔๓ ที่ ๔๒-๔๓/๒๕๔๒ และ ที่ ๑๐/๒๕๔๒ และคำสั่งที่ ๒/๒๕๖๔ ที่ ๒๗/๒๕๕๗ ที่ ๓๓/๒๕๕๖ ที่ ๔๙/๒๕๕๕ ที่ ๓๑/๒๕๕๕ ที่ ๒๔/๒๕๕๕ ที่ ๑๕/๒๕๕๕ ที่ ๗/๒๕๕๕ ที่ ๓๐-๓๑/๒๕๕๔ ที่ ๑๒/๒๕๕๔ ที่ ๕/๒๕๕๓ ที่ ๑/๒๕๕๓ และ ที่ ๔๕/๒๕๕๒

๒. กรณีที่ไม่ถือว่าศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับบทบัญญัตินั้นแล้ว เช่น กรณีที่ศาลอุทธรณ์ส่งคำโต้แย้งของผู้คัดค้านที่ ๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๑ วรรคสาม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่ ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลอุทธรณ์จะใช้บังคับแก่คดี และแม้ศาลรัฐธรรมนูญจะเคยมีคำวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวกับ

บทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้มาก่อนตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๖๖ ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ ก็ตาม แต่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มีเนื้อหาแตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ ที่ว่าในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย กรณีจึงต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๑ วรรคสาม และมาตรา ๕๐ จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัย (คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๖๑)

ตามคำร้องมีประเด็นโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๙๘/๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง หรือไม่ ซึ่งศาลอาญาจะต้องใช้บทบัญญัติดังกล่าวบังคับแก่คดี แม้ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๔ ว่า “ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ขอบด้วยรัฐธรรมนูญ ยกเว้นร่างมาตรา ๖๔ ที่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเป็นอันตกไป” ก็ตาม แต่คำวินิจฉัยดังกล่าวไม่ได้มีการวินิจฉัยเป็นการเฉพาะว่า ความในมาตรา ๙๘/๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง และการที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นตามคำร้องนี้ย่อมเป็นการอำนวยความสะดวกเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นการเฉพาะเรื่องเฉพาะราย ถือได้ว่าเป็นกรณีที่ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย (คำสั่งที่ ๕๕/๒๕๕๕)

(๕) ต้องเป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย

กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่าคำร้องไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยนั้น ศาลรัฐธรรมนูญให้เหตุผลที่หลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละคำร้อง เช่น

ข้อโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม หรือไม่ นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ ที่กำหนดแนวทางในการตรากฎหมายเพื่อให้รัฐพึงมีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น กำหนดกรอบแนวทางทั้งในแง่เนื้อหาและกระบวนการจัดทำกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินการภายหลังจากที่กฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อมิให้รัฐตรากฎหมายที่มีผลเป็นการสร้างภาระแก่ประชาชนโดยไม่เหมาะสม มิใช่เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรง ไม่มีกรณีที่พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ คำโต้แย้งของจำเลยทั้งสองในส่วนี้ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคสอง (คำวินิจฉัยที่ ๑๖/๒๕๖๗)

พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ (๒) เป็นบทบัญญัติในหมวด ๒ ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือและการขอความช่วยเหลือ ส่วนที่ ๑ บททั่วไป โดยบัญญัติให้ผู้ประสานงานกลางส่งคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้สืบพยานบุคคล พยาน เอกสาร หรือพยานวัตถุ ซึ่งเป็นการดำเนินการในศาล และคำร้องขอให้ดำเนินการริบหรือยึดทรัพย์สิน ให้ส่ง อัยการพิเศษฝ่ายคดีดำเนินการ นั้น เป็นบทบัญญัติที่ให้ผู้ประสานงานกลางส่งคำร้องขอความช่วยเหลือจาก ต่างประเทศดังกล่าวให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ มิใช่เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐ และมีใช้การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และสิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๔๐ ดังนั้น คำโต้แย้งในประเด็นนี้จึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการ วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง (คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๖)

ประเด็นที่โต้แย้งว่า พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๙ โดยกล่าวอ้างว่า พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๒ บัญญัติถ้อยคำที่ถือเป็นการกระทำความผิดไม่ชัดเจน ทำให้การ ตีความกฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมแตกต่างกันนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายที่ แตกต่างกัน นั้น เป็นคำโต้แย้งที่ไม่เกี่ยวกับหลักการของรัฐธรรมนูญในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามมาตรา ๓๒ และสิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๓๙ จึงเป็นคำโต้แย้งที่ไม่เป็นสาระอันควร ได้รับการวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง (คำสั่งที่ ๓๒/๒๕๕๕)

หมายเหตุ คำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เช่น คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๖ ที่ ๒๔/๒๕๕๕ ที่ ๑๖/๒๕๕๖ ที่ ๔๖/๒๕๕๕ และ ที่ ๘/๒๕๕๑ และคำสั่งที่ ๔๐/๒๕๖๗ ที่ ๗๖/๒๕๖๕ ที่ ๗๔/๒๕๖๕ ที่ ๗๐/๒๕๖๕ ที่ ๖๙/๒๕๖๕ ที่ ๖๖/๒๕๖๕ ที่ ๖๕/๒๕๖๕ ที่ ๓๓/๒๕๖๓ ที่ ๒๘/๒๕๕๗ ที่ ๓/๒๕๕๗ ที่ ๕๓/๒๕๕๖ ที่ ๔๒/๒๕๕๖ ที่ ๔๐/๒๕๕๖ ที่ ๓๓/๒๕๕๖ ที่ ๒๗/๒๕๕๖ ที่ ๖/๒๕๕๖ ที่ ๗๖/๒๕๕๕ ที่ ๗๒/๒๕๕๕ ที่ ๖๑/๒๕๕๕ ที่ ๕๕/๒๕๕๕ ที่ ๕๐/๒๕๕๕ ที่ ๔๙/๒๕๕๕ ที่ ๔๘/๒๕๕๕ ที่ ๔๖/๒๕๕๕ ที่ ๔๕/๒๕๕๕ ที่ ๔๑/๒๕๕๕ ที่ ๓๑/๒๕๕๕ ที่ ๒๕/๒๕๕๕ ที่ ๒๔/๒๕๕๕ ที่ ๒๒/๒๕๕๕ ที่ ๑๕/๒๕๕๕ ที่ ๑๓/๒๕๕๕ ที่ ๑๒/๒๕๕๕ ที่ ๑๑/๒๕๕๕ ที่ ๑๐/๒๕๕๕ ที่ ๙/๒๕๕๕ ที่ ๘/๒๕๕๕ ที่ ๗/๒๕๕๕ ที่ ๖/๒๕๕๕ ที่ ๓/๒๕๕๕ ที่ ๑/๒๕๕๕ ที่ ๔๓/๒๕๕๔ ที่ ๓๓-๓๕/๒๕๕๔ ที่ ๒๘/๒๕๕๔ ที่ ๒๗/๒๕๕๔ ที่ ๒๖/๒๕๕๔ ที่ ๒๕/๒๕๕๔ ที่ ๒๔/๒๕๕๔ ที่ ๒๒-๒๓/๒๕๕๔ ที่ ๑๕/๒๕๕๔ ที่ ๑๔/๒๕๕๔ ที่ ๑๓/๒๕๕๔ ที่ ๑๑/๒๕๕๔ ที่ ๘-๙/๒๕๕๔ ที่ ๖/๒๕๕๔ ที่ ๕/๒๕๕๓ ที่ ๔๗/๒๕๕๒ ที่ ๔๐/๒๕๕๒ ที่ ๓๙/๒๕๕๒ ที่ ๓๒/๒๕๕๒ ที่ ๒๐/๒๕๕๒ ที่ ๑๙/๒๕๕๒ และที่ ๑๘/๒๕๕๒

๔. ประเด็นเงื่อนไขอื่นที่ศาลรัฐธรรมนูญใช้ในการพิจารณาคำร้อง

นอกจากเงื่อนไขในการยื่นคำร้องที่พิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ แล้ว ยังมีเงื่อนไขอื่นที่ศาลรัฐธรรมนูญใช้ในการพิจารณาคำร้อง เช่น

(๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยจะต้องมีผลใช้บังคับอยู่ในวันที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย หรือมีการคงหลักการเดิมไว้ในกฎหมายใหม่ที่มีผลเป็นการยกเลิกหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายเดิมไปนั้น

การที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นจะต้องมีผลใช้บังคับอยู่ในวันที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย หรือมีการคงหลักการเดิมไว้ในกฎหมายฉบับใหม่ที่มีผลเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายฉบับเดิม เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๑๒ (๑๑) ที่บัญญัติให้ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านต้องไม่เป็นผู้เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลปกครองสงขลาจะใช้บังคับแก่คดีในขณะที่ยื่นคำโต้แย้งเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญต่อมาระหว่างการพิจารณาคดีมีการประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ. ๒๕๖๘ โดยมาตรา ๓ บัญญัติให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา ๑๒ (๑๑) และมาตรา ๔ บัญญัติเพิ่มเติมมาตรา ๑๒ (๑๑/๑) เป็นการยกเลิกลักษณะต้องห้ามของผู้ที่ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านกรณีดังกล่าวแล้ว กรณีไม่มีเหตุที่จะต้องวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๑ จึงมีคำสั่งจำหน่ายคดี (คำสั่งที่ ๘/๒๕๖๙)

ศาลปกครองกลางส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีทั้งสามเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๓๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ และมาตรา ๒๖ ข้อเท็จจริงปรากฏว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ถูกยกเลิกไปแล้วโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๓ แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๔๘ ยังคงหลักการเดิมของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๓๔ เกี่ยวกับกำหนดระยะเวลาในการขอรับเงินค่าทดแทน ศาลรัฐธรรมนูญจึงหดยกพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๓๔ ที่ถูกยกเลิกไปแล้วมาวินิจฉัยได้ ซึ่งบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ศาลปกครองกลางจะใช้บังคับแก่คดี เมื่อผู้ฟ้องคดีทั้งสามโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัย (คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๖๔)

แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖/๑ ที่แก้ไขเพิ่มเติมและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า (เดิม) จะคงสาระสำคัญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามประเด็นข้อโต้แย้งของจำเลยที่กำหนดให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุดเช่นกันก็ตาม แต่ได้เปลี่ยนแปลงการดำเนินคดีอนาถาทั้งกระบวนการ ย่อมมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า (เดิม) และเห็นว่า การที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง นั้น บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะขัดหรือแย้งต่อ

รัฐธรรมนูญต้องมีสภาพและมีผลเป็นการใช้บังคับอยู่ในวันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย หรือมีการคงหลักการเดิมไว้ในกฎหมายฉบับใหม่ที่มีผลเป็นการยกเลิกหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายฉบับเดิมไปนั้น ศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจหยิบยกเอาบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ถูกยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติม โดยที่ไม่มีการคงหลักการเดิมตามประเด็นข้อโต้แย้งไว้ในบทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับใหม่มาวินิจฉัยว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ได้อีกต่อไป กรณีไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ จึงมีคำสั่งจำหน่ายคำร้อง (คำสั่งที่ ๒๙/๒๕๕๔)

หมายเหตุ คำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เช่น คำวินิจฉัยที่ ๙/๒๕๖๒ ที่ ๑/๒๕๖๒ ที่ ๑๕/๒๕๕๑ และ ที่ ๔๔/๒๕๔๒ และคำสั่งที่ ๔๐/๒๕๖๗ ที่ ๒๐/๒๕๖๖๕ ที่ ๑๗/๒๕๖๒ ที่ ๗๐/๒๕๖๑ ที่ ๖๙/๒๕๖๑ ที่ ๖๘/๒๕๖๑ ที่ ๑/๒๕๖๐ ที่ ๔/๒๕๕๖ ที่ ๕๐/๒๕๕๕ ที่ ๒๖/๒๕๕๕ ที่ ๙/๒๕๕๓ ที่ ๓๒/๒๕๕๑ และ ที่ ๓๑/๒๕๕๑

(๒) ต้องระบุว่าบทบัญญัติมาตราใดของกฎหมายที่ได้แย้งขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด

การโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก้คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ อันต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และขอให้ศาลส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง นั้น จะต้องระบุว่าบทบัญญัติมาตราใดของกฎหมาย ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด ตามคำร้องทั้ง ๑๐ คำร้อง ผู้ร้องอ้างเพียงว่าพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๔๐ และพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราต่าง ๆ โดยไม่ระบุว่าบทบัญญัติมาตราใดของพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอันต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ และคำร้องดังกล่าวไม่มีข้อความชัดเจนพอที่ทำให้เข้าใจได้ว่าบทบัญญัติมาตราใดของพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ คำร้องทั้ง ๑๐ คำร้องไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ ศาลรัฐธรรมนูญจึงให้ยกคำร้อง (คำวินิจฉัยที่ ๔๐-๔๙/๒๕๔๔)

การโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก้คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ นั้น จะต้องระบุว่าบทบัญญัติมาตราใดของกฎหมายที่ได้แย้งขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด ดังนั้น เมื่อเป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติของพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ทั้งฉบับขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยไม่ระบุว่าบทบัญญัติมาตราใดของพระราชบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ คำโต้แย้งในส่วนนี้จึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งไม่รับคำโต้แย้งในส่วนนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย (คำวินิจฉัยที่ ๓๑/๒๕๕๕)

หมายเหตุ คำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เช่น คำวินิจฉัยที่ ๑๗/๒๕๖๗ ที่ ๒๘/๒๕๔๗ ที่ ๘-๑๑/๒๕๔๖ ที่ ๖/๒๕๔๖ ที่ ๒๔/๒๕๔๕ และ ที่ ๔๐-๔๙/๒๕๔๔ และคำสั่งที่ ๓/๒๕๕๔ และ ที่ ๓๐/๒๕๕๒

(๓) รัฐธรรมนูญที่ได้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายไปขัดหรือแย้ง ต้องเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ศาลจังหวัดสระบุรีส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ ว่า ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๑๕ ข้อ ๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕๒ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ข้อ ๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๖ และมาตรา ๕๐ หรือไม่ ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องนี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ จะต้องพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยหรือไม่ เนื่องจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๖ และมาตรา ๕๐ ที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายไปขัดหรือแย้งนั้น มีหลักการอย่างเดียวกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๔๓ ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยคำร้องนี้ได้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๔๓ (คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๒)

ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องนี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ จะต้องพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ผู้ร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ มาตรา ๑๕ ประกอบมาตรา ๑๔ (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๓๗ หรือไม่ เฉพาะข้อความตามมาตรา ๒๓๗ วรรคหนึ่ง ตอนท้าย ในส่วนที่ว่า “...และผู้ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมอยู่ ต้องถูกนำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติใดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่มีหลักการอย่างเดียวกันกับหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๓๗ ดังกล่าว ประเด็นที่ผู้ร้องได้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย จึงไม่เป็นประโยชน์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยให้ จึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง (คำสั่งที่ ๑๙/๒๕๕๒)

หมายเหตุ คำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เช่น คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๖๒ ที่ ๒๔/๒๕๕๔ ที่ ๖/๒๕๕๓ ที่ ๒๐/๒๕๕๒ ที่ ๑๘/๒๕๕๒ ที่ ๑๖/๒๕๕๒ ที่ ๑๓/๒๕๕๒ ที่ ๑๐/๒๕๕๒ ที่ ๙/๒๕๕๒ ที่ ๖-๗/๒๕๕๒ ที่ ๓/๒๕๕๒ ที่ ๒/๒๕๕๒ ที่ ๑/๒๕๕๒ ที่ ๒๔-๒๕/๒๕๕๑ และ ที่ ๙/๒๕๕๐ และคำสั่งที่ ๓๙/๒๕๕๓ ที่ ๓๘/๒๕๕๓ ที่ ๓๕/๒๕๕๓ ที่ ๓๒/๒๕๕๓ ที่ ๓๑/๒๕๕๓ ที่ ๖๘/๒๕๕๓ ที่ ๖๔/๒๕๕๓ ที่ ๖๒/๒๕๕๓ ที่ ๕๙/๒๕๕๓ ที่ ๕๒/๒๕๕๓ และ ที่ ๑๘/๒๕๕๒

(๔) รัฐธรรมนูญที่ได้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายไปขัดหรือแย้ง ต้องเป็นบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญที่มีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพไว้เป็นการเฉพาะ

คำร้องในประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ไม่ได้มีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพไว้เป็นการเฉพาะ แนวคำวินิจฉัย และคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญโดยส่วนใหญ่ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่วินิจฉัยในประเด็นดังกล่าวให้ เช่น

ศาลอุทธรณ์ส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๑ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๔๕ วรรคสาม (๒) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๙ หรือไม่ บทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ศาลอุทธรณ์จะใช้บังคับแก่คดี เมื่อจำเลยที่ ๑ โต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ส่วนที่ได้แย้งว่า ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๔๕ วรรคสาม (๒) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ และมาตรา ๒๙ หรือไม่ นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ เป็นบททั่วไปที่วางหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญไว้ โดยมีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพไว้เป็นการเฉพาะ และจำเลยที่ ๑ ไม่ได้แสดงเหตุผลประกอบคำโต้แย้งว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า อย่างไร ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้ (คำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๙)

ศาลปกครองกลางส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๑ (๒) และมาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๖๓ และมาตรา ๒๓๔ วรรคสอง หรือไม่ นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ เป็นบททั่วไปที่วางหลักการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ มิได้มีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพไว้เป็นการเฉพาะ มาตรา ๖๓ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ กำหนดหน้าที่ของรัฐในการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบในทุก รูปแบบ รัฐธรรมนูญกำหนดให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องตามมาตรา ๕๑ ไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ส่วนมาตรา ๒๓๔ วรรคสอง กำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พร้อมทั้งกำหนดแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรม มิได้เป็นบทบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ มิได้ให้สิทธิแก่บุคคลที่จะโต้แย้งหรือกล่าวอ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรานี้ได้ ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้ (คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๖๘)

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ ที่กำหนดแนวทางในการตรากฎหมายเพื่อให้รัฐพึงมีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น โดยกำหนดกรอบแนวทางทั้งในแง่เนื้อหาและกระบวนการจัดทำกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินการภายหลังจากที่กฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อมิให้รัฐตรากฎหมายที่มีผลเป็นการสร้างภาระแก่ประชาชนโดยไม่เหมาะสม มิใช่เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครอง

สิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรง จึงไม่มีกรณีที่พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ คำโต้แย้งของจำเลยไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคสอง จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย (คำสั่งที่ ๖๕/๒๕๖๕)

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ (๒) เป็นบทบัญญัติอยู่ในหมวด ๑๖ ว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้การปฏิรูปประเทศต้องดำเนินการบรรลุเป้าหมายให้สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ มีลักษณะเป็นบทบัญญัติอันเป็นหลักการทั่วไปของบทบัญญัติว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ มิได้เป็นบทบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และมีได้เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่บุคคลที่จะโต้แย้งหรือกล่าวอ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรานี้ได้ จึงไม่มีกรณีที่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๒๕ วรรคสาม จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ (๒) ได้ คำโต้แย้งของโจทก์ดังกล่าวไม่เป็นประโยชน์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัย ถือเป็นคำโต้แย้งที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคสอง จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย (คำสั่งที่ ๓๒/๒๕๖๓)

หมายเหตุ คำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เช่น คำวินิจฉัยที่ ๒๕/๒๕๖๘ ที่ ๒๓/๒๕๖๘ ที่ ๒๑/๒๕๖๘ ที่ ๑๙/๒๕๖๘ ที่ ๑๖/๒๕๖๘ ที่ ๖/๒๕๖๘ ที่ ๓/๒๕๖๘ ที่ ๒/๒๕๖๘ ที่ ๒๖-๒๗/๒๕๖๗ ที่ ๒๔/๒๕๖๗ ที่ ๑๘-๑๙/๒๕๖๗ ที่ ๑๖/๒๕๖๗ ที่ ๙/๒๕๖๗ ที่ ๔/๒๕๖๗ ที่ ๒๐/๒๕๖๖ ที่ ๑๙/๒๕๖๖ ที่ ๑๖/๒๕๖๖ ที่ ๑๕/๒๕๖๖ ที่ ๑๒/๒๕๖๖ ที่ ๑๐/๒๕๖๖ ที่ ๘/๒๕๖๖ ที่ ๕/๒๕๖๖ ที่ ๒๓/๒๕๖๕ ที่ ๒๒/๒๕๖๕ ที่ ๑๒/๒๕๖๕ ที่ ๑๑/๒๕๖๕ ที่ ๙/๒๕๖๕ ที่ ๖/๒๕๖๕ ที่ ๒/๒๕๖๕ ที่ ๒๑/๒๕๖๔ ที่ ๒๐/๒๕๖๔ ที่ ๑๘/๒๕๖๔ ที่ ๑๔/๒๕๖๔ ที่ ๙/๒๕๖๔ ที่ ๒/๒๕๖๔ ที่ ๓๑-๓๒/๒๕๖๓ ที่ ๒๑-๒๘/๒๕๖๓ ที่ ๓๐/๒๕๕๕ ที่ ๒๔/๒๕๕๕ ที่ ๑/๒๕๕๕ ที่ ๕๐/๒๕๕๔ ที่ ๔๒-๔๓/๒๕๕๔ ที่ ๔-๒๑/๒๕๕๔ ที่ ๘/๒๕๕๓ ที่ ๒๑-๒๓/๒๕๕๑ ที่ ๕๔/๒๕๔๘ ที่ ๕๓/๒๕๔๘ ที่ ๔๕/๒๕๔๘ และ ที่ ๑/๒๕๔๓ และคำสั่งที่ ๔๘/๒๕๖๗ ที่ ๗๖/๒๕๖๕ ที่ ๗๔/๒๕๖๕ ที่ ๗๐/๒๕๖๕ ที่ ๖๙/๒๕๖๕ ที่ ๖๖/๒๕๖๕ ที่ ๓๓/๒๕๖๓ ที่ ๓/๒๕๕๗ ที่ ๔๒/๒๕๕๖ ที่ ๔๐/๒๕๕๖ ที่ ๓๓/๒๕๕๖ ที่ ๒๗/๒๕๕๖ ที่ ๖/๒๕๕๖ ที่ ๔๙/๒๕๕๕ ที่ ๔๘/๒๕๕๕ ที่ ๓๒/๒๕๕๕ ที่ ๓๑/๒๕๕๕ ที่ ๑๕/๒๕๕๕ ที่ ๑๐/๒๕๕๕ ที่ ๙/๒๕๕๕ ที่ ๕/๒๕๕๓ ที่ ๔๖/๒๕๕๒ และ ที่ ๓๙/๒๕๕๒